

SAKSFRAMLEGG

Saksnr	Utvalg	Møtedato
18/15	Fellesnemnda - Ørland og Bjugn kommuner	27.09.2018

FELLESNEMNDAS UTTALELSE OM ØKONOMIPLAN 2019 - 2022 FOR ØRLAND OG BJUGN KOMMUNER

Arbeidsutvalget Ørland/Bjugn sin innstilling

Arbeidsutvalget fikk i møte den 18.09.18 en muntlig orientering om økonomiplanene for Ørland og Bjugn, og hvilke risikoer og utfordringer dette gir for Nye Ørland kommune fra 2020. På bakgrunn av orienteringen og diskusjonen i møtet vedtok arbeidsutvalget følgende innstilling til fellesnemnda.

1. Fellesnemnda har satt seg inn i begge økonomiplanene og er gjort kjent med det utfordringsbildet begge kommunene har i dag og Nye Ørland vil få.
2. Vi ser at den nye kommunen, som de fleste kommuner, vil ha utfordringer og muligheter.
3. Fellesnemnda ber om en grundig økonomisk analyse med beskrivelse av disse utfordringene og de ulike løsninger en vil ha til rådighet når budsjett for 2020 skal legges.
4. Økonomiplanene tas til orientering.

Sakens bakgrunn og innhold

I inndelingslovens § 26 om fellesnemndas oppgaver fremgår det av pkt 3 om fellesnemndas oppgaver med budsjett:

«Fellesnemnda skal ta hand om det førebuande arbeidet med økonomiplanen og med budsjettet for det første driftsåret etter at samanslåinga eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b, er sett i verk. Nemnda skal i sin verkeperiode gi fråsegn til departementet om årsbudsjetta og økonomiplanen for dei kommunane eller fylkeskommunane saka gjeld.»

Denne saken omhandler siste punktum i § 26.3 som sier at fellesnemnda skal gi en uttalelse til departementet om årsbudsjettet og økonomiplanen for de kommuner som skal slås sammen. Det vil si at fellesnemnda skal gi en uttalelse om økonomiplan for Ørland og Bjugn for 2019 - 2022.

Fylkesmannen har i mail av 22.11.17 gitt noen føringer i forhold til Fellesnemndas uttalelse:

Fylkesmannen viser til tidligere informasjon omkring kravene i inndelingsloven § 26. En av fellesnemndens viktige oppgave er å påse en ansvarlig økonomisk inngang til den nye

kommunen fra 1.1.2020. For å sikre dette sier inndelingsloven at fellesnemnda skal gi uttalelser om budsjett og økonomiplanene til den enkelte sammenslåingskommune i årene fram til sammenslåingen. Uttalelsene skal sendes departementet (som har delegert oppgaven til Fylkesmannen).

Vi ber om at fellesnemnda f.eks. tar stilling til:

- Om enkeltkommunens driftsbudsjett/ økonomiplan (tiltak/investeringer) er i samsvar med politiske prioriteringer og innenfor det handlingsrommet den nye kommuner vil få.
- I hvilken grad er de tiltakene og de vedtatte investeringer i samsvar med de fremtidige behov i den nye kommunene.

Fylkesmannen ser det formålstjenlig at fellesnemndas sin uttalelse er kjent før de formelle vedtak i de enkelte kommunestyrene. Da kan enkeltkommuner ha mulighet til å gjøre eventuelle tilpasninger. Følgelig anbefales det dialog mellom fellesnemnda og enkeltkommunene i prosessen fram til vedtak.

Fylkesmannen anbefaler kommunene å samarbeide tett om økonomiplanene allerede fra 2018-2021 og i senere år. Dette ut fra:

- Kravet om realisme og bærekraft som er stilt i kommuneloven
- synliggjøring av mulige samordningsgevinster
- rigging av ny organisasjon
- samordning av øvrige styringsdokumenter (plansiden).

Gjennom denne dialogen vil fellesnemnda tidlig kunne være i stand til å lage «et skyggebudsjett» for den nye kommunen. Fellesnemnda vil således være godt forberedt når nemnden høsten 2019 skal utarbeide sitt fremlegg til budsjett for perioden 2020 - 2023 (jf. inndelingslovens § 26).

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er omforent om dette oppdraget til fellesnemndene.

Arbeidet i fellesnemnda om økonomi for Nye Ørland kommune:

Vedtak om sammenslåing mellom Ørland og Bjugn kommuner ble vedtatt 08.06.17, og første møte i fellesnemnda ble avholdt den 15.09.2017.

Fellesnemnda har i flere møter diskutert de to kommunenes økonomiske stilling.

I 2018 er det avholdt et møte i fellesnemnda der begge kommunenes økonomi og Kostra-tall ble presentert av KS-konsulent Håvard Moe, som laget følgende oppsummering:

- Rapporten viser at det er til dels store forskjeller på mange områder når det gjelder produktivitet, prioriteringer og dekningsgrader.
- Rapporten viser blant annet at Ørland har lave kostnader i pleie og omsorgstjenesten, har høyere nettokostnader til grunnskole, kultur og barnevern.
- Bjugn utmerker seg blant lave kostnader på skole, barnehage og sosialtjenesten og høye kostnader til SFO, barnevern, næring og samferdsel.
- Begge kommunene har (relativt) svake driftsresultater de siste 10 årene og ingen av de har disposisjonsfond av noen størrelse. Begge kommunene har i tillegg svært høy

*gjeld og generelt lave driftsinntekter, så kommuneøkonomien er allerede i dag presset i begge kommuner. Når begge kommunene (men aller mest Ørland) *) planlegger å øke gjelden betydelig frem mot 2020, så skal man være svært oppmerksom på de utfordringene dette vil gi.*

- *Realiseres alle de vedtatte investeringene i dagens to kommuner før etableringen av ny kommune - samt at de varslede renteøkningene iverksettes - så vil kommuneøkonomien i nye Ørland være ekstremt presset ved etableringstidspunktet i 2020. Veien til statlig overstyring (ROBEK) vil potensielt da kunne være svært kort.*

*) I etterkant av denne rapporten så har også Bjugn øket sine låneopptak i planperioden – slik at lånegjelden er tilnærmet lik i de to kommunene.

Fellesnemda har i møte den 21.06.18 vedtatt en del forutsetninger og krav til økonomiplanene for 2019-2022. Disse forutsetningene er referert i den enkelte økonomiplan.

Administrasjonens vurdering

Vedlagt følger et notat som oppsummerer noen utfordringer som ligger i de to økonomiplanene.

Notatet viser at kommuneøkonomien i den nye kommunen vil bli satt under press, og av økonomiplanene fremgår følgende tema som øker presset på økonomien:

- usikkerhet om størrelsen på distriktstilskuddet etter 2020
- gjeldsvekst og høyt gjeldsnivå
- prognose om renteøkning
- nye regler for minimumsavdrag som sannsynligvis vil tre i kraft fra 2020
- spørsmål om eiendomsskatt

Notatet viser at i perioden 2018 – 2021 vil sum langsiktig gjeld øke med kr 557,0 mill, og at sum gjeld pr innbygger øker til kr 175.000,-. Det er flere usikkerheter rundt finanskostnader i forhold til beregning av minimumsavdrag og renteprogner. Men dersom økning i gjeld avskrives på 29 år og det legges til grunn en rente på 3 % - så vil årlige finanskostnader øke med ca 35,0 mill. Deler av denne økningen dekkes inn gjennom f.eks økte overføringer fra VAR-sektoren, men store deler av denne økningen må tas over driften.

Ørland kommune har for budsjett 2019 lagt inn at driftsnivået må ned med 4,0 mill og at realveksten på kr 3,5 mill ikke kan fordeles på driftsenhetene.

Bjugn kommune har i sin plan lagt inn følgende årlige inntekter ut over de frie inntektene.

- Eiendomsskatt på næring kr 11,6 mill
- Havbruksfond kr 4,0 mill (8 mill annenhvert år)
- Produksjonsavgift havbruk kr 2,0 mill

Eventuelle endringer i distriktstilskuddet og minimumsavdrag er ikke lagt inn i økonomiplanene, slik at mest sannsynlig må det settes inn ytterligere tiltak for å komme i balanse i 2020 og 2021.

I tillegg til å komme i balanse så må også Nye Ørland kommune opparbeide et økonomisk handlingsrom for å håndtere nye investeringer og driftsoppgaver fremover.

Ny kommunelov krever at kommunene utarbeider økonomiske måltall og det anbefales at det utarbeides måltall innenfor følgende områder:

- Avsetning til disposisjonsfond (teknisk beregningsutvalg anbefaling minst 1,75 % av frie inntekter)
- Størrelse på gjeld i forhold til driftsinntekter
- Disposisjonsfondets størrelse
- Netto driftsresultat

Det blir derfor tydelig at Nye Ørland kommune allerede i forbindelse med økonomiplanen for 2020 – 2023 må foreta til dels store tilpasninger i forhold til dagens drift i de to kommunene. Det vises til Kostra-gjennomgang av KS – som konkluderer med at veien til statlig styring og Robek vil være kort dersom ikke kommunen tilpasser driften til inntektene.

Kostra-gjennomgangen viser at både Ørland og Bjugn allerede driver kostnadseffektivt innen mange tjenester, og det kan derfor være utfordrende å gjøre større innsparinger gjennom driftstilpasninger.

I tillegg til rene driftstilpasninger vil det derfor være behov for å vurdere følgende tema i dette arbeidet:

- Synergier ifm kommunesammenslåingen.
- Strukturelle endringer.
- Eiendomsskatt på næring.
- Eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer.

Det må arbeides i fellesnemda med disse temaene i løpet av 2019, slik at det foreligger konkrete tiltak som gir økte inntekter eller innsparinger allerede fra og med 2020 og som får full virkning fra og med 2021.

Vedlegg:

- 1 Notat - økonomiplan for Ørland og Bjugn kommuner 2019 - 2022
- 2 Økonomiplan 2019-2022_rådmannens forslag - Bjugn kommune
- 3 Økonomi og handlingsplan 2019 - 2022(1) - Ørland